

DANMARKS OG GRØNLANDS
GEOLOGISKE UNDERSØGELSE
RAPPORT 1996/13

**Arkæologiske fund på
Inglefield Land
(Qaqaitsut),
Nordvestgrønland, 1995**

Af Bjørn Thomassen og Peter R. Dawes

G E U S

**Arkæologiske fund på
Inglefield Land
(Qaqaitsut),
Nordvestgrønland, 1995**

Af Bjørn Thomassen og Peter R. Dawes

Indhold

Resume	3
Indledning	4
Tufts Elv, lokaliteterne 1 & 2	5
Minturn Elv, lokalitet 3	6
Arqioq Elv, lokalitet 4	7
Konklusion	8
Litteratur	9
Kort	10
Fotos	11

Resume

Fire arkæologiske lokaliteter i indlandsområdet på Inglefield Land er beskrevet. På de tre sydlige lokaliteter ikke langt fra indlandsisen findes teltringe og vindskjul; den fjerde lokalitet i det centrale Inglefield Land er af en anden type. Denne er særlig bemærkelsesværdig, idet den omfatter tårnagtige stensætninger af en type, vi ikke kender fra andre steder i Thule distriktet.

Indledning

Sommeren 1995 gennemførte Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse en geologisk rekognoscering af Inglefield Land (Thomassen, 1995). Projektet var finansieret af Hjemmestyrets Råstofkontor. Udover de kendte eskimobopladser langs kysten, såsom Etah, Anoritoq, Hatherton Bugt, Rensselaer Bugt, Inuarfigssuak og Qaqaitsut, gjorde vi fund af arkæologisk interesse på fire lokaliteter i indlandsområdet. Disse lokaliteter er beskrevet i det følgende og vist på vedlagte kort og fotos.

Tufts Elv, lokaliteterne 1 & 2

Lokaliteterne 1 og 2 ligger henholdsvis nord og syd for øvre løb af Tufts Elv (se kort). På begge lokaliteter findes et antal (5-10) vindskjul og teltringe, nogle med hævede sovepladser, som vist på fotos 1 - 8. Umiddelbart virker lok. 1 større end lok. 2. Vi så kun få knoglerester.

Lokaliteterne ligger nær endepunktet for den korteste slædevej over indlandsisen mellem Thule distriktet og det østlige Inglefield Land. De har formodentlig været anvendt som midlertidige samlingspladser for sydfra kommende eskimoer på rensdyrjagt i Inglefield Land. Det er interessant, at nogle af teltringene på lok. 2 er forholdsvis små (foto 8). Her er der måske tale om teltringe bygget af/til børn? I dag er jagtture fra Thule distriktet til indlandsområderne på Inglefield Land ikke familiebegivenheder.

Minturn Elv, lokalitet 3

Denne lokalitet beliggende øst for Minturn Elv, blev observeret fra helikopter og kun besøgt i nogle få minutter. Lokaliteten, som ikke blev fotograferet, består af tre teltringe. To moskusoksekranier og andre knogler, bl.a. nogle fra rensdyr, lå ved teltringene.

Arqioq Elv, lokalitet 4

Lokalitet 4 ligger sydøst for Arqioq Elv ca. 20 km fra kysten mellem Rensselaer Bugt og Marshall Bugt. Lokaliteten, som først blev observeret fra luften af helikopterpilot Aviram Harel, er vist på fotos 9 - 15. Den består af en kalkstensknold med en central sænkning, hvorpå findes fire velbevarede husruiner, (3 samlet, 1 alene), med buede stenvægge uden tag. Mange (10-15 stk.) 0,5-2,0 m høje, tårnagtige stensætninger samt et antal stendækkede kødgrave findes rundt omkring. Bopladsen er bemærkelsesværdig, idet den ses tydeligt fra luften pga. de høje stensætninger og kødgravene, hvoraf nogle findes i naturlige sprækker i kalkstenen. Nogle af de tårnagtige stensætninger viser en tendens til at være bredest i toppen (fotos 12,13,15); nogle er styrtet sammen. En del af dem er placeret ud til en få m høj klint, hvor de minder om tårne på en fæstning. På denne placering ligner stensætningerne, den slanke form taget i betragtning, orienterings- eller markeringsvarde.

Et par gamle, alge- og lavdækkede moskusoksekranier samt spredte rensdyrtakker ligger ved husruinerne (fotos 13,14). Stedet bærer præg af stor ælde og lavdækket på stenene er uforstyrret og komplet. De komplette stensætninger har typisk en rustfarvet lavhætte (foto 10). Vi fandt ingen tegn på besøg af moderne eskimoer, dvs. ingen metal-eller plasticgenstande. Med henblik på mulig aldersdatering indsamlede vi nogle løse dyreknogler i en vis afstand fra selve husruinerne.

Der må her være tale om en indlandslejr for rensdyr- og moskusoksejægere. Fundet af moskusoksekranier ved lokaliteten er interessant. Moskusokser var til stede i Inglefield Land midt i sidste århundrede (Kane, 1856) og blev senere udryddet (en ny bestand blev udsat i 1986). Hvornår moskusoksen blev udryddet i Nordvestgrønland er ikke helt klart. Moskusokse figurerer ikke i listen over dyrearter set af Hayes (1867) på hans rejser i det vestlige Inglefield Land i 1860-61, mens Thing et al. (1984) noterede, at de sidste iagttagelser af moskusokser syd for Humboldt Gletscher var i begyndelsen af 1860'erne. Bopladsen kan derfor mindst dateres tilbage til midten af sidste århundrede, men den kan meget vel vise sig at være betydeligere ældre.

Stensætningernes form er bemærkelsesværdig; den ligner ikke de eskimovarde, som findes andre steder i Thule distriktet. Den meget slanke form med en tendens til større bredde sig i toppen kan måske have forbindelse med canadiske eskimoer.

Konklusion

Alle fire beskrevne lokaliteter blev fundet ret tilfældigt under geologisk rekognosceringsarbejde; to af lokaliteterne blev opdaget fra luften. På denne baggrund må det forventes, at indlandsområdet på Inglefield Land indeholder mange gamle eskimobopladser.

Den fæstningsagtige lokalitet ved Arqioq Elv (lok. 4) er særlig bemærkelsesværdig. Lokaliteten bærer præg af stor alder og er uforstyrret. Stensætningernes form leder tankerne hen på en mulig forbindelse med canadiske eskimoer. Hvis dette er rigtigt, kan Arqioq Elv's ruiner bidrage med vigtig information om eskimoernes indvandring fra Canada, måske før den sidste store indvandring i 1860'erne - den såkaldte Qitdlarssuaq udvandring (Ulloriaq, 1985; Mary-Rousselière, 1991).

Litteratur

Hayes, I.I. 1867: *The Open Polar Sea. A narrative of a voyage of discovery towards the North Pole.* New York: Hurd and Houghton, 454 sider.

Kane, E.K. 1856: *Arctic Explorations in the years 1853, '54, '55.* Philadelphia: Childs and Peterson, bind 1, 464 sider; bind 2, 467 sider.

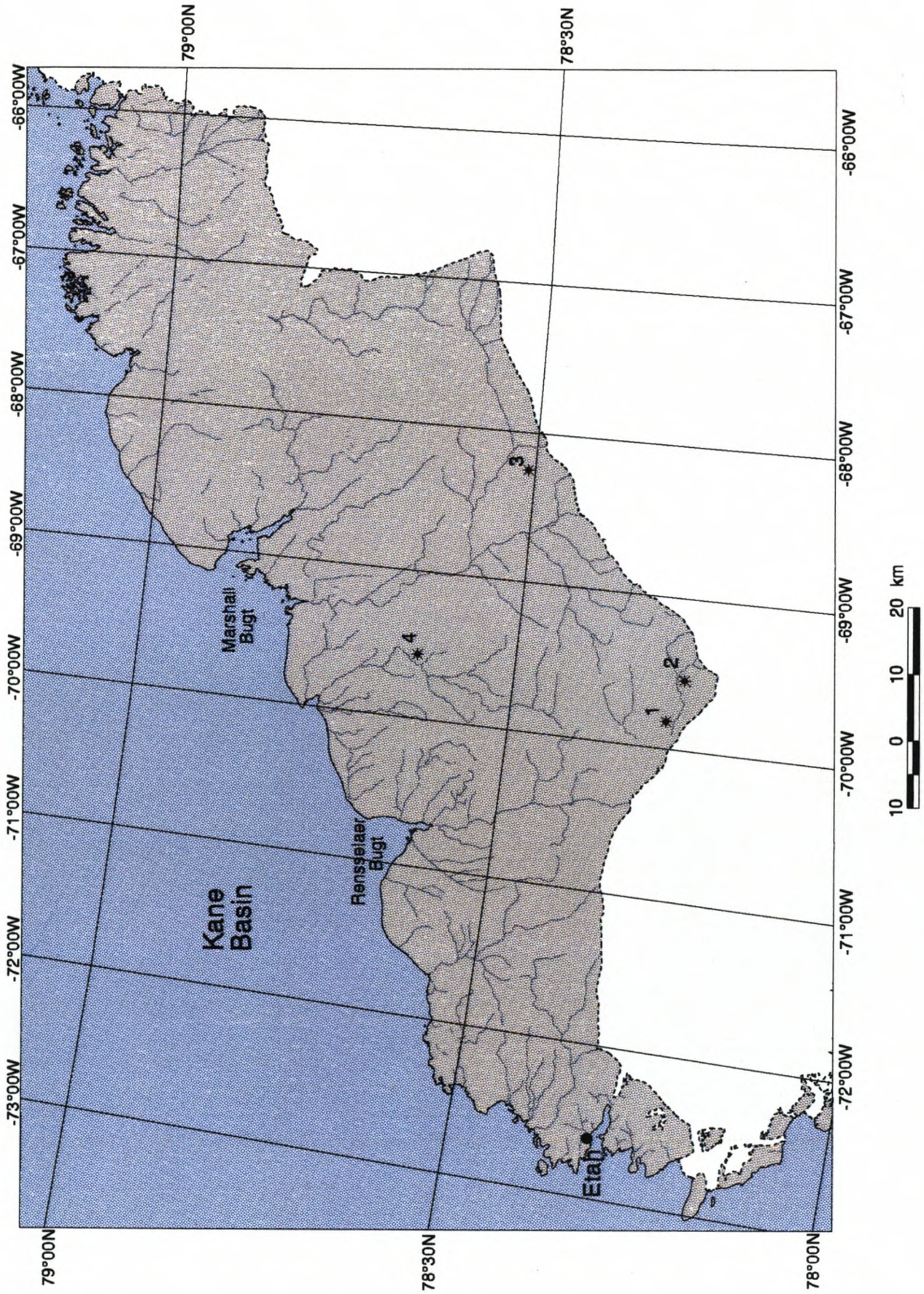
Mary-Rousselière, G. 1991: *Qitdlarssuaq. The story of a Polar Migration.* Winnipeg: Wuerz Publishing Ltd, 196 sider.

Thing, H., Henrichsen, P. & Lassen, P. 1984: *Status of the Muskox in Greenland,* Biol. Pap. Univ. Alaska Spec. Rep. 4, 1-6.

Thomassen, B. 1995: *Feltrapport for Inglefield Land '95 projektet.* Upubl. rapport Grønlands Geologiske Undersøgelse, 5 sider.

Ulloriaq, Inuutersuaq 1985: *Beretning om Qillarsuaq og hans lange rejse fra Canada til Nordgrønland i 1860'erne.* Det Grønlandske Selskab Skrifter 27, 204 sider.

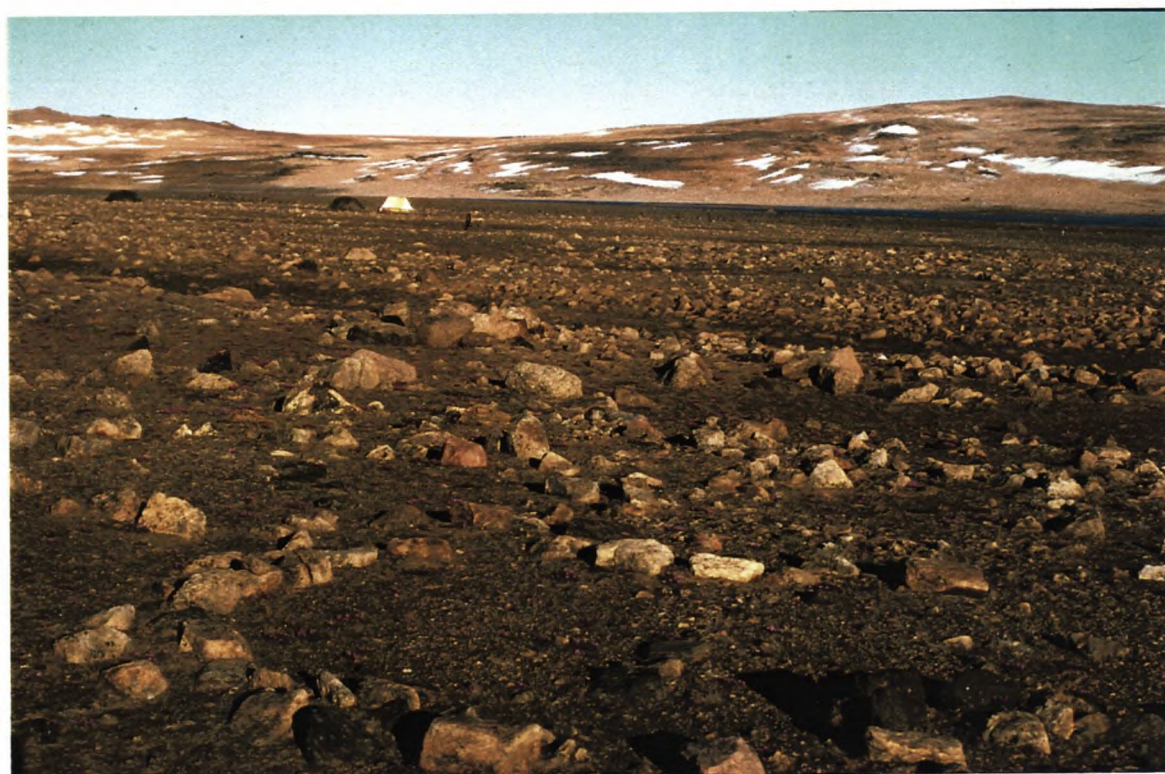
Inglefield Land

Tufts Elv, lok. 1.

1. Oversigtsbillede, blik mod syd. Tufts Elv og indlandsisen i baggrunden.

2. Oversigtsbillede, blik mod øst. Teltlejr i baggrunden.

Tufts Elv, lok. 1.

3. Teltring.

4. Teltring.

Tufts Elv, lok. 1.

5. Stensætning mod fast klippe.

6. Enkelt stensætning.

Tufts Elv, lok. 2.

7. Teltring.

8. Teltringe; hammeren er 45 cm. lang.

Arqioq Elv, lok. 4.

9. Oversigtsbillede fra luften. Blik mod NØ.

10. Oversigtsbillede, blik mod NV. Arqioq Elv canyon i baggrunden.

Arqioq Elv, lok. 4.

11. Husruiner og stentårne set mod SØ.

12. Samme som 11.

Arqioq Elv, lok. 4.

13. Samme husruiner som 11 og 12, med moskusoksekranier og rensdyrtakker.

14. Nærbillede af knoglerne fra 13.

Arqioq Elv, lok. 4.

15. Husruin og stentårne.